

# Nugrimzdusi pilis Apvaršuvos kaime

JUOZAS MICKEVIČIUS

Apvaršuvos kaime, 6 km nuo Laukuvos, Vaitkaičių apylinkėse, telkšo bala, kurioje esanti nugrimzdusi pilis. Pelkė yra prie Panų kalno. Jis didokas, nuolaidžiais šlaitais, apaugęs žole. Aikštelė plika. Kalnas neįėjamas, vienas jo šonas apaugęs krūmais. Čia vien žyvyras, kultūrinio sluoksnio nėra. Iki šių dienų apie tą kalną yra išlikę nemažai padavimų.

\*\*\*

Lietuvos didžiojo kunigaikščio Mindaugo valdymo laikais Apvaršuvos kaimo apylinkėse buvusios neįžengiamos girios ir klampios pelkės, per kurias galėdavęs praeiti tik tasis, kuris gerai žinojęs visus takus. Ant kalno buvusi ažuolinių rąstų pilis, kurioje gyvenęs karingas pilies valdovas Gervonis. Jis turėjęs dvi dukteris. Pilyje buvusi stipri kariuomenė, kuri narsiai gindavosi, kai kryžiuočiai užpuldavo pilį.

Gervonis su savo kariuomene dažnai vykdavo į pagalbą Mindaugui. Kartą Gervonio pilį netikėtai užpuolė kryžiuočiai. Jie reikalavę, kad pilies įgula pasiduotų, tačiau Gervonis, niekada iki to laiko priešui nepasidavęs, šį kartą, kaip ir anksčiau, į kryžiuočių reikalavimus atsakęs akmenimis bei vylyčiomis. Kova dėl pilies trukusi dvi dienas ir dvi naktis. Trečią naktį kryžiuočiai pasitraukę.

Laimėję kovą, lietuviai susirinkę į krūvą ir emę apžiūrinėti kritusius mūšyje. Tarp jų radę ir pilies valdovą Gervonį, kuris gulėjęs su į krūtinę įsmeigtu kalaviju.

Kariai, netekę savo valdovo, labai liūdėję, vėliau užkūrę laužą ir sudeginę žuvusiųjų kūnus. Gervonio dukterys pasizadėjusios netekėti tol, kol neatkeršys kryžiuočiams už tėvo mirtį.

Netrukus buvęs suruoštas žygis į Prūsų žemę. Kariai sugrįžę greitai ir parsivedę daug belaisvių. Tarp jų buvęs ir vokiečių vyskupas. Belaisvius pasitikusios abi Gervonio dukterys su kardais rankose. Kariai joms parodę belaisvius. Pamačiusi vyskupą, viena dukterė šokusi prie jo ir dūrusi kalaviju tiesiai į vyskupo širdį. Vyskupas prieš mirtį ištaręs prakeikimą: „Teprasmenganti šita pilis, o tie, kurie žudė nekaltus, tegu žudo vienas kitą!“ Vyskupui ištarus tuos žodžius, pilis prasmegusi kartu su visais žmonėmis.

Pasakojama, kad naktimis ant kalno išeinančios Gervonio dukterys ir prašančios Perkūną, kad pasigailėtų jų ir visų kitų žemės prasmegusių žmonių. Vietoje buvusios pilies dabar tyvuliuojanti pelkė.

*Papasakojo 60 metų amžiaus J. Jonkus. 1943 m. užrašė Laukuvos gimnazijos II klasės mokinys J. Stancelis*

Pasakojama, kad ant kalno vaidenasi. Apie dvyliką valandą ten pasirodančios trys panos. Jos šokančios ir dainuojančios. Tomis linksmybėmis panos viliojančios žmones. Kas susivilioja ir nueina pas jas, tą panos pradedą taip šokdinti, kad žmogus greit krenta iš nuovargio ant žemės.

*1944 m. birželio 10 d. užrašė II klasės mokinė G. Glatkauskaitė*



Aukštagirės apžvalgos bokštas

## AUKŠTAGIRĖ

PARENGĖ DONATAS TYTUVA

Nuotraukos Danutės MUKIENĖS

Tiems, kas keliaus po Žemaitiją, galime drąsiai pasakyti, kad, jei neužkopsite ant netoli įspūdingo ir legendomis apipinto Bilionių piliakalnio esančio Aukštagirės kalno, nepasieksite Aukštagirės apžvalgos bokšto viršaus ir iš čia nepasizvalgysite po plačias kalvotosios Žemaitijos apylinkės, Žemaitijos nebūsime matę.

Mišku apaugęs Aukštagirės kalnas (aukštis 215,1 m.) dunkso Šilalės rajono Bilionių seniūnijos Aukštagirės kaimo teritorijoje. Aplink kalną plyti miškai. Vietovė gražiai sutvarkyta, vasarą turistus čia kviečia pažintinis dviračių takas. Šiose apylinkėse – Aukštagirės geomorfologinis draustinis, kuris įeina į Varnių regioninio parko teritoriją.

Kalno papėdėje įrengtoje informacinėje lentoje rašoma, kad tai iškiliausia Aukštagirės geomorfologinio draustinio kalva. Draustinis įkurtas siekiant išsaugoti ir eksponuoti pavienių kalvų ir pelkėtų įlomių geomorfologinį kompleksą su būdinga augmenija. Draustinio teritorijoje reguliuojama miškų, žemės ūkio ir pažintinė rekreacinė veikla. Kalno gūbrys ištyšęs 750 m šiaurės vakarų pietryčių kryptimi su dauba viduryje. Žemesnioji (ŠV) kalno dalis vadinama Taburkalniu. Jis iškilęs net 208,6 m, todėl nuo jo atsiveria puikūs



Vaizdas nuo Aukštagirės apžvalgos bokšto

apylinkių vaizdai. Šiaurės rytuose rymo Medvėgalis, pietinėje pusėje stūkso Bilionių piliakalnis.

Aukštagirės kalno bei apylinkių pavadinimas kilęs nuo didžiulių kažkada čia augusių, o vėliau iškirstų girių (sakoma, jog iš Aukštagirės ąžuolų ir Požerės bažnyčia suręsta).

Apie kalno atsiradimą pasakojama taip: ant Bilionių piliakalnio, ištiesęs kojas, sėdėjęs milžinas. Kai jis nusiėmė vyžas ir iškratė žemes, atsirado Aukštagirės kalnas.

„Lietuviškoje enciklopedijoje“ (Kaunas, t. 2, p. 199) yra nurodyta, kad Aukštagirė yra kalnas su pilies žymėmis. Šių dienų mokslininkai Aukštagirės piliakalniu nevadina. Rašytinių šaltinių apie jį taip pat ne itin daug.

\*\*\*

Švedkalnį supylė švedai. Jie buvę suvarę apylinkėse gyvenusius žmones, kad tą kalną supiltų. Varę ne tik vyrus, bet ir

moteris bei vaikus. Moterys žemes nešusios prijuostėse.

Kai kalnas buvęs supiltas, jame apsigyvenę švedai. Iš kalno jie išeidavę pro šiaurinėje pusėje esančias duris (dabar toje vietoje yra įdubimai). Žmonės švedų iš kalno negalėję išvaryti.

Tarp Švedkalnio ir Aukštagirės yra lanka. Toje lankoje ganydavosi švedų erzilai. Kadangi žmonės švedų iš klando negalėję išvaryti, tai prie švedų erzilų pradėję leisti kumeles. Kai erzilai pamatydavę kumeles, tuojau puldavę su triukšmu prie jų. Švedai, išgirdę triukšmą, bėgdavę iš kalno lauk prie savo arklių, o žmonės tuo pasinaudodavę ir juos užmušdavę.

Švedų vadas turėjęs 12 auksinių kėdžių, auksinį stalą, 12 auksinių lėkščių ir auksinį dubenį. Matydamas, kad kalne jis su savo kariais neišsilaikys, visus auksinius daiktus sudėjęs į skrynį ir ant lenciūgų įleidęs į Burkalės ežerą, o grandines užvyniojęs ant kelmo.

*Papasakojo 60 metų amžiaus Pranas Noreikia. Užrašė N. Noreika*



Aukštagirės apylinkės